

EDITORIAL

Necessitem iniciatives constructives

Des del **Rogle** sempre nos hem manifestat disposats a recolzar aquelles iniciatives que plantegen pegar passos avant en la consolidacio d'eixe valencianisme que se sol dir "de construccio", els fonaments del qual s'han d'enraïllar en aquelles premisses, en aquells valors i en aquelles actuacions que suponguen un servici a la societat valenciana, i que a l'hora ajuden a consolidar un sentiment de poble, de **poble valencià**. Sentiment que, per desgracia, començà a minar-se sigles arrere, circumstancia que s'agregjà durant la **Dictadura**, i es convertí en "guerra civil" -especialment en qüestionar-se les senyes d'identitat, les quals es volgueren desvirtuar- durant la **Transicio** ad esta indignant democracia en la que vivim.

Els **decrets** no poden impondre raons ni canviar el pensament dels individus, pero si que poden conseguir doblegar les seues actituds. Molts d'eixos decrets, per incoherents o per coercitius, no poden, -no deuen- anular ni convertir en passiva a tota una societat, especialment quan esta es gestà en el valor essencial de la **llibertat**, tant individual com colectiva. En els ultims anys s'ha volgut desactivar conflictes -mentres no deixava de negar-se cinicament la seua existencia- a base de decrets, i si be els artifexs no han conseguit els seus objectius, ni han vist complides les seues aspiracions, si que han conseguit fer mes **passiva** i mes **provinciana** encara la societat valenciana. La ma destructora de la personalitat valenciana continúa instalada en les altes esferes de l'Administracio i, per desgracia per ad este poble, de manera especial en el sector de la cultura i de l'educacio.

Sí, hui en els **centres educatius** se difon una visio de la nostra realitat o be castellanista o be catalanista; en els programes d'ensenyança els referents valencians, i manco els valencianistes no existixen,

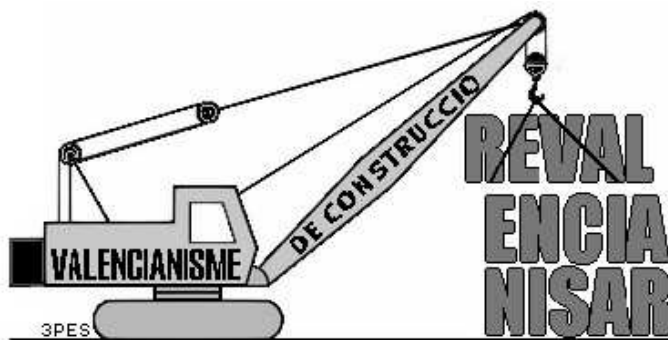
en canvi silencien i manipulen l'història del gran poble valencià que forem, per a impedir que tornem a ser-ho.

Per a adreçar esta situacio pensem que son mes necessaries que mai eixes **iniciatives constructives** que abans mencionavem. En la llinea de recolzar estes iniciatives volem recordar que estem practicamente a un mes vista de l'encontre-convenccio que, des de determinats sectors d'una valenciana compromesa, començà a gestar-se fa vora un any: la **Convencio Valencianista Valencianisme2012**. L'iniciativa va complint els seus determinis, i som coneixedors que la participacio es considerable i que el **Document Marc** que es discutirà i es posarà a la seua aprovacio ha començat a rodar entre els participants acreditats.

Si en l'editorial del mes passat nos permetiem opinar sobre la necessitat de que dita convencio done una definicio del terme valencianiste, pensem que entre les accions que considerem que es podem mamprendre en la Convencio, han de ser prioritaries aquelles que contribuixquen a **revalencianisar** la nostra societat i, es mes, a fer visible i present el valencianisme, puix aço seria lo mes natural en una societat sana i que vixquera en orgull la seua condicio nacional. Lo no natural, lo impropí, lo aberrant i tambe lo ridicul ha de recaure en qui predique en **Valencia** el pancastellanisme o el pancatalanisme.

Tenim l'esperança de que est encontre, la **Convencio Valencianista Valencianisme2012**, nos transmeta noves energies, pero sobre tot ajude a que els **valencians-valencians** se retroben i ho facen entorn d'un projecte clar, el de revalencianisar esta societat nostra, i fer-ho des del dialecte,

pero tambe en la fermea que emana del compromís en una historia que nos feu poble lliure i a la que no estem disposats a renunciar.

LA CITA

El progrés i el desenvolupament son impossibles si u seguix fent les coses tal como sempre les ha fetes.

Wayne W. Dyer

SUMARI

- 1
• EDITORIAL: **NECESSITEM INICIATIVES CONSTRUCTIVES**
- 2
• LLISTAT: **ACTIVITATS CULTURALS**
- PATRIMONI VALENCIÀ: **MOROS I CRISTIANS A SANT BLAI EN BOCAIRENT**
- 3
• FRUITES, VERDURES I HORTALICES (LX): **PARLEM DEL NAP**
- PATRIMONI VALENCIÀ: **BOCAIRENT**
- RESENYA BIBLIOGRAFICA: **FRASES, SENTÈNCIES I DITES VALENCIANES**
- 4
• PASSATEMPS
- RONDALLA: **EL DIT**

ACLARIMENT

Esta publicacio està redactada en les Normes d'El Puig. Encara que es una obra colectiva, l'encarregat de la redaccio final de cada articul te llibertat per a fer-ho en la normativa d'accentuacio de la seua preferencia. Este tema es motiu de debat, pero no de divisio, entre nosatres.

AVIS

Si fa aço tres vegades se complirà un desig:

Repartir fotocopies d'est eixemplar entre amics i coneguts.

Repartir fotocopies d'est eixemplar entre amics i coneguts.

Repartir fotocopies d'est eixemplar entre amics i coneguts.

(Efectivament, se complirà el nostre desig de que se repartixquen fotocopies).

ACTIVITATS CULTURALS FEBRER DE 2012

Trobarà més informació dirigint-se a les respectives associacions:

Aellva (Assoc. d'Escriptors en Llengua Valenciana) C/ Alt, 64. 46003 Valencia C.
www.aellva.org

Cardona Vives

C/ En mig, 23-9º-27ª. 12001 Castello
Tel. i Fax: 964 20 04 68
www.cardonavives.com

GAV (Grup d'Accio Valencianista)

C/ Pintor Gisbert, 17- baix. 46006 Valencia C.
Tel: 963 41 22 22 i 963 41 90 20

LRP (Lo Rat Penat)

C/ Trinquet de Cavallers, 9. 46003 Valencia C.
Tel: 963 91 09 92
www.loratpenat.org

2 Feb (dijous) Seu de Lo Rat Penat

CONCURS de Llibrets de Falla. Finalisa el determini d'entrega d'originals.

+Info: **LRP**

13 Feb (dilluns) Seu de l'Aellva.

TERTULIA-TALLER DE PROSA. Llegiran: Roser Lacruz i Manuel Casaña.

+Info: **Aellva**

23 Feb (dijous) 19:30 h. Salo d'Actes de la Notaria "Castalia Iuris". Pça. Cardona Vives, 10. Castello.

PRESENTACIO del llibre: *La Veu del Rogle.*

CONFERENCIA: Carles Recio: *¿Es possible la llengua valenciana en el sigle XXI?.*

+Info: **Cardona Vives**

23 Feb (dijous) 20:00 h. Seu del GAV.

PRESENTACIO del llibre: Enric Ramón: *Els valencians som uns ingnorants.*

+Info: **GAV**

Rogle en Internet

Tots els eixemplars editats fins ara estan, en pdf, en:

www.rogleconstantillombart.com

www.cardonavives.com

www.pjvalencianista.org

www.acciurv.com

CONTACTA EN NOSATRES

Apartat de Correu 527

46002 Valencia ciutat

Telefon: 617 030 370

rogleconstantillombart@gmail.com

COLABORA EN EL ROGLE

Donar difusio ad esta publicacio es la millor forma de col·laborar en nosatres. Tambe pots fer-te **soci** (36 € a l'any) o **colaborador** (12 € a l'any), i t'enviarém a casa tots els numeros que es publiquen durant l'any.

Si tens voluntat de fer alguna puntual aportacio economica, tambe te quedariem molt agraits. El nostre numero de conte, en **Ruralcaixa**, es:

3082 1222 81 4622492421

PATRIMONI VALENÇÀ

Moros i Cristians a Sant Blai en Bocairent

MªA.M.C.

Parlar de les festes de moros i cristians es parlar d'una infinitat de pobles que de nort a sur de les terres valencianes, i a lo llarc de l'any, les celebren i les tenen com a festes majors del municipi; no debades els araps deixaren una important herencia en el **Regne de València** durant els segles que durà la seua presencia.

Estes festes, de fonda base religiosa, lligades a la devocio que se professa ad algun sant -normalment el patro de la localitat-, tenen en **Alcoy**, a on estan declarades d'Interes Turistic Internacional des de 1980, la seua maxima representacio.

Pero, com hem mencionat ades, moltes atres poblacions rivalisen en esplendor en la celebracio d'esta festa i, d'elles, les primeres en el calendari son les **Festes Majors de Bocairent**, que estan dedicades al seu patro, **Sant Blai** (3 de febrer). Son unes festes alegres, en una especial emotivitat i en les que la lluentor de les desfilades, les llums, la musica, els actes que les componen i la dedicacio dels veïns (tres de cada cinc bocairentins son festers), han fet que foren declarades **Festes d'Interes Turistic Nacional** el 9 d'octubre de 2002.

La tradicio situa el seu orige en l'any **1632**, a partir del fet de l'invocacio a Sant Blai per a que l'epidemia de grup (difteria) que se patia en la localitat cessara. Agraits per la curacio conseguida, se'l va proclamar com a patro, proclamacio que se feu publica pels carrers a colps de caixa. No obstant, l'orige oficial de la festa està datat en **1860**.

La localitat de Bocairent conserva un important bari migeval, que se converteix en un particular i singular escenari a on transcorren els actes mes significatius de la festa.

Estes comencen a boqueta nit del primer dia de febrer, en lo que se coneix com a **Retreta de les caixes**. Es tracta d'una desfilada dels festers ataviats en la tradicional manta bocairentina, en fanals i redoblament de tabals, que comença a les portes de l'Ajuntament i recorre els carrers mes emblematics de la vila. Acte que reviu l'efemeride de la proclamacio del patronat de Sant Blai i

que acaba, de nou en la plaça de l'Ajuntament, en la **Nit de les caixes**.

El següent dels actes es **L'Entrada**, que es celebra la vesprada del dia 2 de febrer. Pel mati se procedix a l'hissat de les banderes, el cant de l'himne de Bocairent i la presentacio de les bandes de musica que acompanyaran per la vesprada, pels carrers de la localitat, a les **filaes**. Les cinc **filaes** cristianes i les quatre mores desfilaran en tota la seua fastuositat (trages, banderes, estandarts, cavalleries) al ritme d'alegres passodobles els primers, i en emotives marches i al so de timbals les **filaes** mores.

PLUJA DE PAPERS SOBRE SANT BLAI

El dia 3 de febrer, festiuitat de Sant Blai, la jornada comença en la **Diana** matinera, a la que se guix mes tart la solemne **Missa Major**. Un dels actes mes emblematics en la processio que se fa per la vesprada es l'entrada en la plaça de l'Ajuntament de l'imatge del Sant, la reliquia i el **Guio del Sant Patro**, moment de volteig de campanes, llums apagades, pluja de papers sobre l'imatge i atronadors crits de **Vitols al patro Sant Blai**.

El 4 de febrer es el dia de **Moros i Cristians**, en el qual se rememoren pels carrers les lluites entre els dos bandos en atronadora arcabusseria, les embaixades mora i cristiana, la presa del castell de mati pel bando moro i la seua reconquesta per la vesprada pel bando cristia.

El **Dia del Sant Crist**, el 5 de febrer,

MUSEU DE LA FESTA

les **filaes**, acompanyades dels seus capitans, visiten l'ermita a on se celebra la tradicional **Missa d'Accio de Gracies**. Al finalisar se fa l'escenificacio, per part del **Embaixador** moro, de l'emotiva **Despujla del Moro**, acte de conversio a la religio cristiana.

Al sendema finalisen estes festes tan alegres i vistoses en el **Dia de l'Eixabego**, que constitueix el remat de les celebracions i en el que es fa una missa pels festers difunts.

L'orgull dels bocairentins pels seus **Moros i Cristians** queda patent en el **Museu de la Festa**, que arreplega l'istoria d'esta enlluernadora celebracio.

Parlem del nap

El nap és una de les tantes raïls alimentícies de les que pot dispondre el ser humà. Des del punt de vista botànic té molt que veure en la col. Es tracta d'una **hortalica** tan antiga com la mateixa *Naturalea*, puix degué de ser la base alimentícia de les tribus primitives que poblaren **Europa**, continent a on la planta prosperà en estat salvatge.

El nap, com la safanòria i la remolacha, presenta diferents formes i tamany segons varietats o qualitat del terreny, i especialment les dedicades al consum humà, que estan sempre presents en els mercats durant tot l'any. Trobem naps de forma globosa, allargada, puntaguda i cilíndrica. El color sol ser blanc, tant el de la pell com el de la carn, encara que en alguna varietat són grogues.

El seu contingut d'aigua és molt alt, fins al 90%, per tant les **propietats nutricionals** són molt modestes; un 6% de glúcids i no arriben al 1% les matèries proteïques; el greix pràcticament no existix. **Culinàriament** parlant el nap tampoc alcança un lloc transcendent, però sí que se li ha de reconèixer, no obstant, que té una funció allaugerant en molts menjars i que la seua presència es fa necessària en infinitat de **guisos d'olla**; una vegada cuit, junt a la creïlla i la safanòria, és un protagonista més del famós **cocido madrileño**; i no digam en el **Regne de València** en les populars **calderes d'arròs en fesos i naps**. És ben popular en qualsevol regió espanyola en plats casolans típics.

El seu consum ha minvat enormement en els diferents mercats europeus en relació a temps passats. El nap i la col eren les dos hortalices més populars en països d'hiverns llargs, com són els del Bàltic, **Polònia, Alemanya, Rússia**, etc. L'arribada de la creïlla feu que, a poc a poc, anaren perdent la preponderància que abans tingueren. A pesar d'això, en el nord de **Espanya** i especialment en **Galícia** el seu cultiu és important, puix aprofiten la fulla tendra de la planta del nap, quan comença a créixer, i la comercialisen baix el nom de *nabiza*, per a la preparació del conegut **caldo gallec**, suplantant per ad este menester inclús a la verdura galaica tan típica i volguda com és el **grelós**. Destaquen les varietats **Bola de neu, Blanc** o **Roig de Milano, Blanc globo, Bola d'or, Gros llarc d'Alsàcia**, etc. Els hi ha que s'usen en exclusiva com a ferraia per als animals i ocupen una parcel·la comercial important.

La planta del nap, **Brassica napus**, és herbàcea i biennial, i, a l'igual que la col, pertany a la família de les **crucíferes**.

RESENYA BIBLIOGRAFICA J.M.M.

Oller Benlloch, Mª Teresa

Frases, sentències i dites valencianes

Quaderns de Divulgació, 19. Lo Rat Penat, València, 2011 (50 pàgines)

Mª Teresa Oller, la gran **musicòloga** i **folclorista** valenciana, nos sorpren en una edició realment interessant. En el número 19 de la col·lecció "Quaderns de Divulgació" es publica un recull de frases fetes, sentències i dites populars que, com a bona recolectora, l'autora ha preses directament de la llengua que utilitza el poble, unes vegades per a mostrar sorna, unes altres com advertiments o consells i, en moltes altres, com a sentències.

La labor és més que interessant puix és un material del que carim i, de no fixar-les com ara s'ha fet, es corre el risc de perdre estes expressions que enriquiren sobremanera la llengua valenciana.

Ordenades alfabèticament, cada frase porta l'explicació del seu significat; no debades en la majoria de casos es tracta d'expressions que tenen un sentit figurat, i per desgràcia només les generacions més majors les utilitzen de manera quotidiana i en la forma apropiada.

A una introducció del president de **Lo Rat Penat** segueix un cant a l'autora i a la seua labor, obra de **Vicent Ramon Calatayud** i, a continuació, un agraïment de l'autora per possibilitar esta edició dona pas a la relació de les frases.

Vaja en esta resenya la nostra admiració a Mª Teresa Oller i a la seua ampla i dilatada obra, que es veu més completa, si cap, en esta contribució llingüística.

PATRIMONI VALENCIÀ
BOCAIRENT

Una magnífica vista s'oferix al visitant que arriba a **Bocairent**: l'esvelt campanar de l'església destaca sobre una confusió de cases que pareixen apretar-se sobre un tossal bordejat pel riu Claria.

En el terme municipal de Bocairent, que es troba en les estribacions del nord-oest de la **Serra Mariola**, naixen els rius **Claria** i **Vinalopo**. Ha seguit testimoni d'una intensa presència del ser humà des del **Paleolític**, de lo qual donen compte les diverses coves estudiades, d'entre les que destaquen, per la seua importància, la **Cova del Vinalopo** i la **Cova de la Sarsa**. També dispersos se troben vestigis d'assentaments ibers i de vil·les romanes.

El laberíntic **barri migeval**, declarat conjunt històric nacional, de carrers empinats i entrecruats, te transporta a una altra època. En la part baixa, al nord del mateix, es troba la **Cava de Sant Blai**, un pou de neu del segle XVII. En la part més alta s'alça la **Iglesia de la Mare de Deu de l'Assunció**, construïda en 1516 en estil gòtic. En el segle XVIII fon reconstruïda a rant dels danys produïts per un terremot en 1748. Alberga, entre unes altres, peces d'orfebreria del segle XVI, una pila baptismal del XV i obres de **Joan de Joanes, Ribalta** i **Segrelles**; de **Sorolla** es pot contemplar el **Guio de Sant Blai**.

El **Museu Arqueològic** conserva les troballes del terme municipal: puntes de flecha, vaixelles...; la joia del museu és el **Lleo Ibe ric de Bocairent** (una còpia, l'original es troba en el Museu Sant Pio V de València ciutat), del segle V.

El **Museu de la Festa** conté una mostra dels elements integrants de les festes de **Moros i Cristians**, dedicades a **Sant Blai**, patró de la vila.

En una part més moderna del poble mereix una visita la **plaça de bous**, de 1843 -la més antiga del Regne de València-, que te la particularitat d'estar tallada en la mateixa roca.

Les **Covetes dels Moros** -que, a pesar del nom, son anteriors a l'època arap-, son 53 buits, molts d'ells interconnectats, tallats a gran altura en la paret rocosa recaent al **Barranc de Fos**, just a l'altre costat del riu Claria; es pensa que servien per a almagasinar el gra i com a refugi per a les gents de la zona davant de l'arribada de roders.

Els bocairentins es troben llegendàriament orgullosos de la seua llarga tradició en fabricació de mantes -la **manta bocairentina**- a la que han dedicat un monument instal·lat a l'entrada del poble.

Del passat al present, el patrimoni de Bocairent mereix una visita detinguda.

<p>Resol l'acrostic del costat a partir de les definicions.</p> <p>La solucio a peu de pagina.</p>	<p>1. Negligencia, gossera, fluixetat o lentitut, a l'hora de fer les coses.</p> <p>2. Peça de roba rustica, en forma de jupeti, feta de pell d'ovella, pero conservant la llana de l'animal, utilitzada pels pastors.</p> <p>3. Armasso tancat, fet de barrots de metal, fusta o qualsevol altre material, utilitzat per a mantindre animals en cativeri: feres, pardals, rosegadors, etc.</p> <p>4. Insecte en antenes i ales, en les pates anteriors curtes i les posteriors robustes i llargues, per mig de les quals pega grans bots. Es herbivor i podem trobar diferents especies.</p> <p>5. Publicacio periodica en la que se donen tota classe de noticies: politiques, comercials, lliteraries, etc.</p> <p>6. Ser o esperit fantastic del que se diu que viu en les cases, fent guilopades i sorolls i causant por a la gent. El podem trobar en els contes infantils en forma d'homenet vell o de chiquet.</p> <p>7. Vaixell o recipient redo, de gran diametro i en poca profunditat, fet en diferents materials, utilitzat antigament per a llavar-se la cara i les mans i actualment per a llavar roba o qualsevol altra cosa.</p> <p>8. Gerro decoratiu utilitzat per a posar les flors.</p> <p>PARAULES VERTICALS:</p> <p>1. Produir por o espant.</p> <p>2. Cosir un teixit en puntades llargues i provisionals per a indicar la manera en que s'ha de cosir definitivament.</p>	<table border="1"> <tr> <td></td> <td></td> <td>1.</td> <td></td> <td>2.</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>1.</td> <td>-</td> <td>-</td> <td>R</td> <td>-</td> <td>-</td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>2.</td> <td></td> <td>-</td> <td>-</td> <td>-</td> <td>-</td> <td>R</td> <td>-</td> <td>-</td> </tr> <tr> <td>3.</td> <td></td> <td>-</td> <td>-</td> <td>-</td> <td>-</td> <td>A</td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>4.</td> <td>-</td> <td>-</td> <td>-</td> <td>I</td> <td>-</td> <td>-</td> <td>-</td> <td>-</td> </tr> <tr> <td>5.</td> <td></td> <td>-</td> <td>-</td> <td>-</td> <td>-</td> <td>E</td> <td>-</td> <td>-</td> </tr> <tr> <td>6.</td> <td>-</td> <td>-</td> <td>N</td> <td>-</td> <td>-</td> <td>-</td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>7.</td> <td></td> <td>-</td> <td>-</td> <td>F</td> <td>-</td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>8.</td> <td>-</td> <td>-</td> <td>O</td> <td>-</td> <td>-</td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> </table>			1.		2.					1.	-	-	R	-	-				2.		-	-	-	-	R	-	-	3.		-	-	-	-	A			4.	-	-	-	I	-	-	-	-	5.		-	-	-	-	E	-	-	6.	-	-	N	-	-	-			7.		-	-	F	-				8.	-	-	O	-	-			
		1.		2.																																																																															
1.	-	-	R	-	-																																																																														
2.		-	-	-	-	R	-	-																																																																											
3.		-	-	-	-	A																																																																													
4.	-	-	-	I	-	-	-	-																																																																											
5.		-	-	-	-	E	-	-																																																																											
6.	-	-	N	-	-	-																																																																													
7.		-	-	F	-																																																																														
8.	-	-	O	-	-																																																																														

RONDALLA

M^aA.M.C.

El dit

Un dia un home pobret se trobà en el seu camí a un vell amic. Este tenia un poder **sobrenatural** que li permetia fer **milacres**. Com l'home pobre es **queixava** de les dificultats de la seua

vida, l'amic, en el dit, tocà un taulell que d'immediat es va convertir en or. Li'l va oferir al pobret, pero este es **llamentà** de que això era molt poc. L'amic de nou tocà un lleo de pedra que se converti en un lleo d'or **massiç** i l'afegi al taulell d'or. L'amic insisti en que abdos regals eren poca cosa.

¿Qué més desiges, puix? – li preguntà el **facedor** de **prodigis**.
-iVullguera el teu dit! – contestà l'atre.

Traduccio i adaptacio a la llengua valenciana d'una rondalla de Feng Meng-lung

<p>GLOSSARI</p> <p>Facedor/ faedor: Aquell que fa una cosa.</p> <p>Massiç/ compacte/ robust/ solit/: Que no te espais buits dins.</p> <p>Milacre/ prodigi/ fenomen/ portent/</p>	<p>miracle: Fet extraordinari i maravellos que no es pot explicar per les lleis de la naturalea.</p> <p>Queixava (es) de queixar-se/ protes-tar: Expressar disgust o desacort.</p> <p>Llamentà (es) de llamentar-se:</p>	<p>Queixa que sol anar acompanyada de plor o d'una altra manifestacio de pena o dolor.</p> <p>Sobrenatural/ sobrehumana/ magic/ fabulos: Superior a les lleis de la naturalea.</p>
--	---	---

Solucio: Verticals: 1. ESGLAYAR 2. EMBASTAR

1. PEREA 2. SAMARRA 3. GABIA 4. SALTAMARTI 5. GASSETA 6. DONYET 7. SAFA 8. FLORES

I RECORDA...La nostra primera paraula es **esglayar**. Un **esglai** es una impressio o por momentanea i repentina causada per algun fet imprevis. Se diu **esglayadiç/-ça**, tambe **assustadiç**, a la persona o a l'animal que s'esglaya en facilitat. Diém que està **esglayat/-ada** la persona o l'animal que sent esglai. Eix. *El tro ha esglayat al gosset.*

La nostra segona paraula es **embastar**. Una **basta**, un **embast** o un **embastament** es una costura de puntades llargues que unix dos teixits abans de cosir-se definitivament. Un **embastat** o **bastejat** es un cosit en puntades llargues i provisionals; tambe l'accio i efecte d'embastar. Se diu **embastador** a la persona que embasta. Eix. *T'he embastat el vestit per a que te'l proves. / T'has deixat una basta per llevar.*